

Länsstyrelsen
Skåne

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Statens
geotekniska
institut

SGU

Sveriges geologiska undersökning

Förslag till Regional kustsamverkan

– framtaget i samarbete mellan SGI, SGU och Länsstyrelserna i Skåne och Halland

1. Förslag till Regional kustsamverkan

Länsstyrelserna i Skåne och Halland har tillsammans med Statens geotekniska institut, SGI, och Sveriges geologiska undersökning, SGU, tagit initiativ till att starta upp en ”Regional kustsamverkan”. Båda länens kommuner och enskilda har idag problem med att hantera stigande havsnivå, erosion och översvämning. Regional samverkan är angelägen då Skåne och Halland är de två län i Sverige som sannolikt är mest påverkade av kombinationseffekter av stigande hav, översvämning och erosion.

Detta dokument är ett förslag och kan ses som inspiration till vad ”Regional kustsamverkan” kan arbeta med.

Syfte - lösningar behöver samordnade insatser

För att hantera utmaningar med stigande havsnivå, erosion och översvämning i kustområden behövs strategiska och samordnade insatser på lokal nivå, där också vägledning och stöd ges på regional och nationell nivå. Dagens administrativa system med ett ansvar som faller på kommuner och enskilda innebär svårigheter med att lösa komplexa frågor. Olika aktörer upplever att de påverkas på ett sätt som inte är rättvist. Att genomföra ändamålsenliga åtgärder kräver omfattande samordning, samarbete, tydlig ansvarsfördelning och finansiella resurser. ”Regional kustsamverkan” syftar till att i tät dialog med kustkommunerna i Skåne och Halland informera nationella beslutsfattare om att det finns ett behov av att stärka statens ansvar för dessa frågor.

”Regional kustsamverkan” behöver även belysa behovet av att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för att kunna hantera de svåra frågor som hänger ihop med stigande havsnivå som riskerar att påverka bebyggelse, infrastruktur och andra värden vid kusten. Idag saknas heltäckande information om hur olika processer påverkar olika kustavsnitt i Skåne och Halland. Kunskap kring olika typer av åtgärder och deras effekter behöver också öka. Ökad kunskap och samsyn är nödvändigt för att få till åtgärder som är långsiktigt hållbara.

Regeringen överlämnade nyligen en proposition till riksdagen (2017/18:163), ”Nationell strategi för klimatanpassning”. Enligt propositionen finns det behov av att identifiera särskilda riskområden för ras, skred, översvämning och erosion som riskerar samhällen, infrastruktur och företag. Genom att samverka regionalt kan vi bidra till att identifiera kustområden som bör vara särskilda riskområden.

Mål - att hitta lösningar

Det övergripande målet för ”Regional kustsamverkan” är att hitta lösningar för att hantera de utmaningar som följer av stigande havsnivå, erosion och översvämning i kustområden i Skåne och Halland. Lösningarna behöver vara hållbara, miljömässigt, ekonomiskt och socialt samt anpassade till kulturmiljön.

För att nå målet behöver:

- kustkommunerna och berörda fastighetsägare ha en **god kunskap** om risker, kustprocesser, och möjliga åtgärder.
- kustkommunerna ha strategier för hur kusten ska **planeras och förvaltas** som ger långsiktigt hållbara lösningar,
- **åtgärder och anpassning** för att hantera erosion och översvämning i kustområden beslutas utifrån god kunskap, långsiktighet, flexibilitet, transparens och helhetsperspektiv,
- det finnas en rättvis **ansvarsfördelning** och **finansieringsmodell** för åtgärder.

Förslag på delmål och aktiviteter:

Nedan beskrivs förslag på sex delmål och aktiviteter för ”Regional kustsamverkan”:

1. ”Regional kustsamverkan” finns på plats och nationella beslutfattare är informerade om de risker och behov som finns
2. Kunskapsunderlag om kustprocesser finns tillgängligt
3. Kunskap om olika åtgärder, deras effekter och konsekvenser har ökat
4. Statliga planeringsunderlag och vägledningar som hanterar exploatering och bebyggelse finns tillgängliga för Skånes och Hallands kustkommuner
5. Underlag för rådgivning till enskilda och kommuner finns tillgänglig
6. Förslag på modell för finansiering av åtgärder finns på plats

1. Regional kustsamverkan finns på plats och nationella beslutfattare är informerade om de risker och behov som finns

Beskrivning: Ett första steg i arbetet är att bjuda in olika aktörer för samverkan. Länsstyrelserna i Skåne och Halland har tillsammans med SGI och SGU tagit initiativet till samverkan och har bjudit in kustkommunerna att delta. Även fler myndigheter har visat intresse. En viktig aktivitet för samverkan är att gemensamt fastställa mål för samverkan och prioritera olika aktiviteter, samt att tydliggöra för nationella beslutfattare vilka behov som finns.

Med ett förändrat klimat förväntas havsnivån höjas och till följd av det kommer strandlinjen att förändras och risken för översvämningar och erosion kommer att öka. Förståelsen för vilka samhällskonsekvenserna blir av ett förändrat klimat till följd av stigande havsnivå behöver illustreras. I Skåne har analyser som visar på konsekvenserna tagits fram. Dessa behöver kompletteras för Halland.

Förslaget är att inledningsvis etablera samverkan som ett nätverk med en kontaktperson från respektive aktör. Till att börja med är Länsstyrelsen i Skåne sammankallande för samverkan och ordförande vid möten.

Aktivitet: Informera nationella beslutfattare om ”Regional kustsamverkan” och de behov som finns, exempelvis för riksdagsledamöter.

Aktivitet:	Skapa samverkansformer och rutiner.
Aktivitet:	Ta fram ett gemensamt visions- och måldokument, med aktiviteter och prioriteringar.
Aktivitet:	Genomföra workshop i höst (2018).
Aktivitet:	Redovisa en övergripande analys som illustrerar konsekvenserna av stigande hav .

2. Kunskapsunderlag om kustprocesser finns tillgängligt

Beskrivning: Idag saknas heltäckande information om hur olika processer påverkar olika kustavsnitt i Skåne och Halland. Exempelvis är information som strandnära batymetri, vågmönster, sedimenttransport, marin geologi och kustmorfologi ofullständig. För att kunna följa strändernas utveckling och utvärdera kustprocessernas betydelse för erosionsförlopp idag och i framtiden finns behov att förbättra kunskapsunderlagen. God kunskap som baseras på vetenskaplig grund behövs för att kunna fatta välgrundade beslut om och vilka åtgärder som är lämpliga i förhållande till de osäkerheter som stigande havsnivå innebär.

En viktig del för att öka kunskapen är att övervaka strändernas förändring. Det behövs en enhetlig metodik för övervakningen som kan användas av kommunerna och staten. Behovet av fler mätpunkter och ändrad frekvens för insamling av data från exempelvis vattenstånd, vind, vågor och strömmar behöver utvärderas. Den tvärvetenskapliga forskningen som binder samman tekniska och naturvetenskapliga discipliner behöver öka.

Aktivitet:	Identifiera vilka underlag, mätdata, modeller som finns idag och vilka som saknas.
Aktivitet:	Ta fram metodik och vägledning för övervakning av stränder.
Aktivitet:	Lyfta behovet av kunskapsunderlag för beslutsfattare.

3. Kunskap om olika åtgärder, deras effekter och konsekvenser har ökat

Beskrivning: De åtgärder som kan vara aktuella för att anpassa bebyggelse och infrastruktur till ett förändrat klimat t.ex. strandfodring, invallningar, planerad reträtt, behöver sättas in i ett samhällsperspektiv. Även om de flesta som arbetar med dessa frågor idag är överens om att så kallade hårda skydd flyttar och förvärrar erosionen så är inte heller effekterna av alternativet strandfodring tillräckligt väl undersökta. Man behöver exempelvis utreda vilken typ av stränder som är lämpliga för strandfodring baserat på geologiska förhållanden, topografi och hur sedimenttransporten på havsbotten sker. Tillgången på sand är begränsad i våra

kustvatten och är också en efterfrågad råvara för andra ändamål. Övriga samhällsnyttor, som att bevara och skydda marina miljöer och fiskproduktion, behöver avvägas mot de skador som en storskalig sandtäkt, för att skydda stränderna, kan ge upphov till.

Det finns ett stort behov av att undersöka effekter och konsekvenser för alla anpassningsåtgärder vad gäller kostnad – nytta och att identifiera påverkan på ekosystemtjänster och andra värden. Vilka värden riskerar att påverkas (natur, ekonomi, kultur, sociala)? Hur kan osäkerhetsaspekter hanteras? Vem drabbas? Vem drar nytta av olika åtgärder? Vilka risker kan accepteras? När börjar riskerna bli för stora? Det är några frågor som den ”Regionala kustsamverkan” gemensamt kan öka medvetenheten och kunskapen om.

Aktivitet: Fördjupa kunskapen om olika åtgärder, deras effekter och konsekvenser för att hantera erosion och översvämning.

4. Statliga planeringsunderlag och vägledningar som hanterar exploatering och bebyggelse finns tillgängliga för Skånes och Hallands kustkommuner

Beskrivning: Det är viktigt att tydliggöra statens samlade syn på kustplanering kopplat till erosion och översvämning. Sandstränder är dynamiska och strandlinjen ändras över tid då sediment omfördelas längs kusten och mellan land och hav. När material transporteras från en plats till en annan sker erosion. Erosion är en naturlig process och innebär sällan problem så länge bebyggelse och infrastruktur inte hotas. I en process där ett statligt planeringsunderlag och vägledningar tas fram är en naturlig del att identifiera hinder som kan finnas i dagens system för att samhällets mål om hållbar utveckling ska kunna uppnås. Att identifiera sådana hinder och se möjliga lösningar att föra fram till beslutsfattare skulle kunna bli en viktig del i ”Regional kustsamverkan”.

Aktivitet: Peka ut områden där bebyggelse bör undvikas, områden som är viktiga att skydda med förslag på möjliga åtgärder, samt områden som kan vara lämpliga för en planerad reträtt.

Aktivitet: Beskriv hur befintlig bebyggelse och behov av utveckling ska hanteras på kortare sikt i områden som inte är försvarbara att skydda i ett längre tidsperspektiv.

Aktivitet: Tydliggör för beslutsfattare vilka intressekonflikter och eventuella brister och hinder som finns med dagens styrmedel och samhällsmål för att kunna fatta långsiktiga hållbara beslut och genomföra åtgärder.

5. Underlag för rådgivning till enskilda och kommuner finns tillgängligt

Beskrivning: Med hänsyn till att många enskilda drabbas av erosion, som varken har kunskap, resurser eller rådighet att genomföra de åtgärder som är bäst ur ett samhällsperspektiv, finns ett stort behov av rådgivning. I vissa fall har och tar kommuner ansvar för åtgärder men begränsas många gånger av att det saknas bra lösningar och resurser. Ytterligare svårigheter är att det ofta är ett delat markägarskap mellan enskilda och kommunen i anslutning till kusten. Efterhand som behoven av åtgärder ökar kan det på sikt finnas behov av en statlig funktion som ger konkreta råd och t.ex. hjälper till att starta upp samfälligheter som kan genomföra åtgärder. Ett första steg i ”Regional kustsamverkan” kan vara att ta fram informationsmaterial till kommuner och fastighetsägare med goda exempel på hur erosionen kan hanteras i kustmiljön.

Det är också angeläget att få en helhetsbild som visar hur olika processer fungerar juridiskt för att kunna ge rätt råd till enskilda och kommuner, t.ex. att olika regler gäller inom och utanför detaljplanelagt område.

Aktivitet:	Rådgivnings- och informationsmaterial till fastighetsägare.
Aktivitet:	Rådgivnings- och informationsmaterial till kommuner.

6. Förslag på modell för finansiering av åtgärder finns på plats

Beskrivning: Idag har fastighetsägaren ett stort ansvar att skydda och finansiera åtgärder på sin egen tomt. Även kommunerna investerar en ansevärd summa pengar för olika typer av åtgärder. Ofta saknar fastighetsägaren möjlighet att genomföra åtgärder som ger fungerande långsiktiga lösningar och kan i vissa fall förvärra situationen för andra fastighetsägare och allmänna intressen. Möjlighet till finansiering för åtgärder är särskilt angeläget i de fall när en insats innebär att enskilda och/eller kommuner får ta ett oproportionerligt stort ansvar för att samhällsnyttan ska optimeras. Inom ”Regional kustsamverkan” kan möjliga finansieringslösningar utredas för att hitta en rimlig och rättvis kostnadsfördelning mellan den enskilda, kommun och stat. Förslag på hur en finansieringsmodell skulle kunna se ut kan tas fram. För många områden kan det vara motiverat att fastighetsägaren eller kommunen finansierar åtgärder, men för vissa områden

eller för speciella insatser kan det vara motiverat med statlig medfinansiering. Behoven och förslag på lösningar behöver lyftas till nationella beslutsfattare.

Aktivitet: Utredda möjliga finansieringslösningar för åtgärder och fördelning av kostnader mellan den enskilde, kommun och stat.

Aktivitet: Identifiera områden och insatser där en statlig medfinansiering skulle vara motiverat.

Förslag till Regional kustsamverkan

Länsstyrelserna i Skåne och Halland har tillsammans med Statens geotekniska institut, SGI, och Sveriges geologiska undersökning, SGU, tagit initiativ till att starta upp en "Regional kustsamverkan". Båda länens kommuner och enskilda har idag problem med att hantera stigande havsnivå, erosion och översvämning. Regional samverkan är angelägen då Skåne och Halland är de två län i Sverige som sannolikt är mest påverkade av kombinationseffekter av stigande hav, översvämning och erosion.

Detta dokument är ett förslag och kan ses som inspiration till vad "Regional kustsamverkan" kan arbeta med.

**Länsstyrelsen
Skåne**

www.lansstyrelsen.se/skane